

Minimální preventivní program

prevence rizikového chování

Minimální preventivní program projednala a schválila pedagogická rada dne 25. 3. 2021

Cíle preventivního programu

Dlouhodobé (směrem k žákům)

- pomoci žákům stanovit si správný žebříček hodnot
- učit je řešit různé problémy
- informovat žáky o účincích návykových látek
- posílit jejich zdravé sebevědomí
- učit je čelit tlaku vrstevníků a umět říct „ne“
- učit je rozlišovat dobré a špatné
- zkvalitnit sociální komunikaci
- posilovat schopnost zařadit se a obstát v kolektivu
- zlepšovat mezilidské vztahy
- učit je umění sebeovládání
- umět si vážit sebe samého
- znát zásady slušného chování
- dokázat měnit špatné postoje
- mít správný režim dne
- umět správně trávit volný čas
- znát centra pomoci
- znát svá práva a povinnosti

Dlouhodobé (směrem k učitelům)

- pozitivní komunikace směrem ke kolegům a k žákům
- další vzdělávání učitelů v oblasti prevence
- zlepšení týmové spolupráce
- zapojit žáky do školních a mimoškolních aktivit

Dlouhodobé (směrem k zákonným zástupcům)

- zlepšování komunikace mezi zákonnými zástupci a školou
- zapojení zákonných zástupců do preventivních aktivit

Střednědobé

- rozhovory třídních učitelů ve třídách
- spolupráce s třídními učiteli na pomoci problémovým žákům
- stmelování kolektivů
- rozšířit spolupráci s dalšími organizacemi

Krátkodobé

- zajistit besedy nebo jiné aktivity s odborníky z organizací, které se zabývají prevencí
- podporovat aktivity, které jsou zaměřeny na vhodné využití volného času dětí
- zapojovat děti do těchto aktivit
- řešit aktuální problémové situace
- zajistit proškolení učitelů

Zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům a tím dosáhnout zlepšení vztahů v třídním kolektivu a celkově příznivého sociálního klimatu ve škole mezi žáky různých věkových kategorií a motivace žáků k zásadám zdravého životního stylu (zdravá výživa, fyzická a psychická hygiena, hodnota zdraví, nemoc, léky - jejich pozitivní i negativní stránka) je možná jen v případě spolupráce s rodiči.

Škola poskytne žákům základní nezkrácené informace o zakázaných, ale volně dostupných návykových látkách, škodlivosti kouření na jejich mladý a nevyvinutý organismus, riziku zneužívání, drogové prevence v souvislosti s AIDS a pohlavními nemocemi, alkoholismem.

Preventivní program zasahuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod. Program sleduje obecné cíle, zejména zaměření do oblasti zdravého životního stylu, na prevenci kriminality mládeže; na prevenci zneužívání návykových látek, různé formy působení na postoje a ovlivňování chování dětí a poskytování široké nabídky pozitivních alternativ chování.

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Součástí našeho programu je i účast pedagogů na odborných školeních a vzdělávacích programech.

Realizace Minimálně preventivního programu

Preventivní činnost ve výuce

Primární prevenci má na starosti třídní učitel. Výchovným poradcem školy je Mgr. Pavla Seherová. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování či dramatickou výchovu. Jednotlivá témata budou vyučující s žáky plnit průběžně během školního roku.

1. ročník

ČJ – schopnost řešit problémy, kladné hodnocení sebe sama, posilování komunikačních dovedností, odpovědnost za své chování

PRV – pravidla soužití v rodině, hodnota zdraví (zneužití léků, pití), zdravé zuby (prevence, preventivní lékařské prohlídky, informovanost), správná výživa, dopravní výchova, lidé kolem nás

VV - hodnota zdraví, zdravý rozvoj dítěte

TV – sport jako součást zdravého životního stylu

2. ročník

ČJ – zásady slušného chování (prosba, omluva,...), řešení neshod se spolužáky

M – sebekontrola a spolupráce žáků

PRV – zdraví, hygiena, denní režim, škodlivost kouření a alkoholu, tísňová volání a první pomoc, linka důvěry, dopravní výchova

VV – skupinová práce a spoluodpovědnost

3. ročník

PRV – rodinná výchova – pocit důvěry, klid, strach. Obec, kde žijí, domov. Výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, zdravé výživě. Zdravé zuby-hygiena, čistota

ČJ - jednání dětských hrdinů, příklady správného a zdravého života v literatuře

VV – tvorba plakátu – téma cigarety a alkohol NE

TV – pohybové aktivity jako součást zdravého života

4. ročník

ČJ – vztah dětských hrdinů a dospělých osob, komunikace mezi lidmi

PŘ – účinek některých rostlin na zdraví člověka (rostliny jedovaté, léčivé, drogy)

TV – význam pohybu a sportu pro zdraví, zařazení sportu do režimu dne

VV – zachycení pocitů pomocí barev

5. ročník

ČJ – pomoc druhému, pocit bezpečí v rodině, důvěra v okolí a v sama sebe, zázemí v kolektivu, ve škole, v rodině

PŘ – ochrana zdraví, nebezpečí drog, alkoholu, kouření, zdravá výživa, současná lékařská péče, význam očkování

VL – vztah k dějinám – uvědomění si, kam patřím, láska k vlasti, hodnotám národního dědictví

HV – mezilidské vztahy – přátelství, muzikoterapie, nebezpečí drog - příklady zpěváků, jejich rodin.

Vůle – příklady nemocných muzikantů a jejich vítězství nad drogou

ICT – kyberšikana

Specializovaná činnost směrem k výchovně problémovým a sociálně handicapovaným jedincům

Individuální spolupráce třídního učitele, výchovné poradkyně, PPP, rodiny a vedení školy.

K naplnění tohoto cíle se zaměříme u dětí na:

- rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností - zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního klimatu - pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovatelným hodnotám - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat životní styl rodiny i působení vrstevníků.

Oblast prevence

Významné místo v oblasti prevence budou představovat tyto aktivity:

Besedy – besedy budou uskutečňovány podle potřeb průběžně během školního roku.

Zaměříme na bezprostřední spolupráci školy:

- se zákonnými zástupci, pedagogy, sociálním odborem, Policií ČR, Střediskem výchovné péče pro děti a mládež ARCHA v Chrudimi, s Pedagogicko-psychologickou poradnou při přijímání účinných výchovných opatření ve vztahu k dětem, ČČK

Práce ve třídě

Třídní učitelé pomocí různých typů a her a testů poznávají třídní kolektiv a osobnosti jednotlivých žáků. Plánují akce se třídou (vánoční program, veřejná vystoupení, výlety, společné projekty).

Referáty, slohové práce, skupinové práce.

Komunitní kruh.

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Ve výuce – výklad, samostatná práce, diskuse, sociální hry, obhajoba svého názoru, skupinová práce, projektové vyučování, práce s internetem a audiovizuální technikou.

Organizování akcí, které přispívají ke zlepšení klimatu ve škole.

Další

- zájmové útvary a kroužky, školní družina, akce pořádané školou, výlety a exkurze
- práce na školních projektech
- osvětová činnost
- organizace besed

Zpracování konkrétních témat prevence do vzdělávacího procesu:

A. Ochrana životního prostředí

- rozvíjení ekologického myšlení žáků

B. Sociální dovednosti

- vytváření a rozvíjení schopností komunikace a týmové práce

C. Právní vědomí a morální hodnoty

- formování postojů našich žáků, uvědomování si svých práv i povinností

D. Sociálně patologické jevy

- vytváření povědomí žáků o nebezpečí drogových závislostí, alkoholismu, kouření, rizikového sexuálního chování, patologického hráčství, projevů xenofobie a rasismu, problematice šikany a násilí, záškoláctví jako přerůstající a opakující se nežádoucí jev.

E. Volnočasové aktivity

- rozvíjení talentu a zájmů u žáků (zájmové kroužky), zapojování dětí do soutěží

F. Prevence sociálně patologických jevů a opatření přijatá na potírání nežádoucích jevů

Realizace programu v jednotlivých oblastech

1. Ochrana životního prostředí

- seznámení s problematikou ochrany životního prostředí prostřednictvím učebních plánů řady předmětů
- péče o nejbližší okolí školy, školní zahradu a školní pozemek
- třídění odpadu
- sběr pomerančové a citrónové kůry

2. Sociální dovednosti

- v průběhu školního roku (zápis, Mikuláš, vánoční vystoupení, dramatizace, přednes)
- zlepšení vztahů mezi žáky (společné hry při pobytu na školním hřišti)
- návštěva dětí z mateřské školy

3. Právní vědomí a morální hodnoty

- dodržování vnitřního řádu školy, který přesně formuluje práva a povinnosti žáků
- získávání a upevňování zásad společenského chování a kulturních návyků (návštěvy výukových programů a divadelních představení)
- vytváření povědomí sounáležitosti k regionu, zdravého patriotismu a vlastenectví (exkurze, vycházky do okolí školy na místa spojená s historickými událostmi)

4. Sociálně nezdravé jevy

- seznámení se s danou problematikou bude součástí učebních plánů řady předmětů
- rozmluva o problematice ve třídách
- informování rodičů na třídních schůzkách
- zorganizování besedy s příslušníkem Policie ČR
- průzkum o šikaně ve třídách a škole
- rozmluva o vandalismu, nešetrném zacházení se školním majetkem a nevhodném chování žáků po odchodu ze školy
- záškoláctví
- špatná spolupráce se zákonnými zástupci problematických žáků - třídní schůzky

5. Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů

- seznámení se s danou problematikou bude součástí učebních plánů prvouky, přírodovědy, vlastivědy, českého jazyka
- praktický nácvik na dopravním hřišti
- poskytování informací na rodičovských schůzkách, případně individuální konzultace s rodiči
- použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím videí, PC her, přehrávání scének, použití různých ilustrovaných materiálů

6. Volnočasové aktivity

- Kroužky – angličtina, florbal, tanec, dramatický kroužek, flétna
- Tvořivé dílničky

Informování zákonných zástupců - třídní schůzky, internetové stránky školy, zprávy do notýsků, webové stránky školy

- plavecký výcvik – navštěvují žáci 4. a 5. ročníku v Chrudimi

7. Prevence sociálně patologických jevů a opatření přijatá na potírání těchto jevů

Zaměřujeme se na zlepšení vztahů mezi žáky, snížení agresivity a prevenci záměrného ubližování. Chceme usnadnit žákům přechod na druhý stupeň.

Jak postupovat:

Při projevech šikany zápis do žákovské knížky, projednání přestupku se zákonným zástupcem, zajištění svědků, dle závažnosti přizvání k jednání zákonní zástupci oběti a agresora, ochrana oběti šikany, postih pro agresora - snížená známka z chování, při opakovaném přestupku dle závažnosti přizvání policie ČR a informování sociálního odboru.

Řešení přestupků

Pokud se na škole vyskytnou některé negativní jevy, bude postupováno podle školního a klasifikačního řádu, či podle směrnic MŠMT (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28). Řešení přestupku se budou účastnit i zákonní zástupci dítěte, případně další subjekty.

Spolupráce se zákonnými zástupci:

Škola v primární prevenci nabízí zákonným zástupcům spolupráci ve formě komunikace na třídních schůzkách, individuální konzultace s třídními učiteli, výchovnou poradkyní a ředitelkou školy.

Metody hodnocení efektivity jednotlivých programů

Nejčastěji rozhovory se žáky v rámci výuky, příspěvky na stránky školy, anketní dotazníkovou formou (hodnocení akcí žáky i lektory).

Metody a formy práce, pomůcky

Metody a formy práce: besedy, přednášky, diskuze, rozhovor, soutěže, skupinové práce, samostatné práce, hry, dotazníky, práce s literaturou, projekty.

Pomůcky: tisk, literatura, video, počítače, propagační materiály, obrázky

Zapojení pedagogických pracovníků do Minimálně preventivního programu

Všichni pedagogičtí pracovníci školy jsou zapojeni do MPP v rámci výuky, třídní učitelé pracují s třídním kolektivem, vyučující zajišťují volnočasové aktivity pro žáky, kroužky, kulturní, sportovní a veřejně prospěšné akce.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků probíhá v rámci aktuální nabídky seminářů DVPP. Poznatky ze seminářů jsou dále využívány individuálně ve výuce a ostatních aktivitách.

Školní metodik prevence spolupracuje s třídními učiteli, ostatními pedagogy, zákonnými zástupci a s institucemi.

Školní program proti šikanování

Vnější charakteristika šikanování:

1. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, pak se jedná o tzv. kyberšikanu.

2. Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnickými.

3. Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.

4. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit.

Projevy šikanování:

1. Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany podle typu agrese nebo prostředku týrání patří:

- fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti);
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí informačních a komunikačních technologií);
- smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

2. Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodů je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Metody řešení šikany

A. Scénář pro obyčejnou počítačnou šikanu

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
  - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
  - a) metoda usmíření;

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho zákonnými zástupci;

8. třídnická hodina:

a) efekt metody usmíření;

b) oznámení potrestání agresorů;

9. rozhovor se zákonnými zástupci oběti;

10. třídní schůzka;

11. práce s celou třídou.

B. Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;

2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;

4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;

5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);

6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.

Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;

8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;

9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;

10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

Léčba

11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky.

Nápravná opatření

12. Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy);
- snížení známky z chování;
- ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného

13. Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby škola doporučí zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry;
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence.

Spolupráce se zákonnými zástupci

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je nutné ihned jednat. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, třídního učitele a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání se zákonnými zástupci dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné předem informovat zákonné zástupce o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

Vzdělávání nadaných žáků

Práce s nadanými žáky a mimořádně nadanými žáky na naší škole

V souladu s vyhláškou 27/2016 Sb. je za nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných vyžaduje individuální přístup. Učitelé respektují osobnostní těchto žáků. Jak pro všechny, tak zvláště pro tyto žáky a jejich rodiče je důležité, aby pro ně bylo prostředí školy přátelské, otevřené pro všestrannou komunikaci.

Stejně velkou pozornost, jakou věnujeme žákům se specifickými poruchami učení nebo zdravotně či sociálně znevýhodněným, se snažíme věnovat i žákům mimořádně nadaným. Nadaný žák ve třídě žáka znamená pro učitele náročnější přípravu na vyučování v jednotlivých vyučovacích předmětech, zvláště v těch, které prezentují nadání dítěte. Dále je nutná otevřenost pedagogického sboru novým metodám a formám výuky.

Na naší škole je samozřejmostí, že se snažíme volit takový styl výuky, který umožňuje každému žákovi rozvíjet se podle svých schopností a možností. Přímo ve výuce využíváme formy vnitřní diferenciaci, kdy průměrní žáci plní úkoly v rámci základního učiva, nadprůměrní či mimořádně nadaní dle svých schopností v daném předmětu mají možnost řešit problémové úlohy překračující rozsah základního učiva. Je respektováno jejich osobní tempo a individuální postupy řešení úloh a situací.

Zabezpečení výuky mimořádně nadaných žáků může probíhat také formou individuálních plánů v předmětech, ve kterých dosahuje žák nadprůměrných výsledků. Žáci, kteří mají nadprůměrné nadání, mají možnost se systematicky připravovat ke studiu na víceletém gymnáziu.

Vzdělávání mimořádně nadaného žáka se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází ze školního vzdělávacího programu naší školy, závěrů psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a vyjádření zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Individuální vzdělávací plán je závazným dokumentem pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice.

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti žáků

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Jednou z možností je individuální práce s žákem, případně s jeho rodinou. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Neprospěch mívá obvykle mnoho příčin, které je třeba včas rozpoznat a podchytit. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole.

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina - nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

2. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útěky ze školy nebo z domova
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

3. Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

4. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky."

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP.
2. Odchylna v celkové úrovni inteligence: žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.
3. Žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.
4. Žáci s vysokou absencí jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem.

Motivace a zvyšování sebedůvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání

Pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností

- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

5. Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program (plán pedagogické podpory nebo také plán podpůrných opatření)

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

- Po prvním čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový).
- Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).
- Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán.
- Pokud žák zamešká více než 100 hodin výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně. Přítomni třídní učitel, žák a rodič, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).
- Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

6. Plán pedagogické podpory (plán podpůrných opatření)

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

7. Realizace plánu pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhne třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími podpůrný plán. S plánem jsou seznámeni rodiče a žák a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

8. Formy a metody práce

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žákovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu

- zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem - užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- domluva konzultační hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit
- doučování ve spolupráci se staršími žáky

V době distančního vzdělávání

- individuální konzultace prostřednictvím videohovoru
- stanovení rozsahu závazného učiva redukovaného na základě individuálních možností žáka
- nabídka pravidelných individuálních konzultací ve škole, dle podmínek stanovených vládou je umožněna i přítomnost zákonného zástupce žáka
- při klasifikaci stanovení konkrétního učiva k hodnocení i termínu zkoušení, umožnění případného opravného pokusu

9. Pracovníci, kteří zabezpečují poskytování školních poradenských služeb

Výchovný poradce, kariérový poradce – Mgr. Bc. Jaroslava Tenkrátová

Školní metodik prevence – Mgr. Pavla Seherová

Pracovníci, kteří se podílejí na poskytování školních poradenských služeb

Třídní učitelé – vytvářejí vnitřní pravidla třídy, která jsou součástí otevřené a bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě, zprostředkovávají komunikaci s ostatními pedagogy, jsou garanty spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků, podílejí se na diagnostice při problémech u jednotlivých žáků a třídního kolektivu, podle pokynů poradenských pracovníků školy vytvářejí podmínky pro integraci žáků se ŠVP a žáků nadaných, vedou třídnické hodiny s cílem zlepšení a upevnění vztahů mezi žáky

Koordinátor ŠVP – podílí se na úpravách ŠVP pro nadané žáky a pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

10. Podmínky pro poskytování poradenských služeb

10.1 Prostory

Prostory pro poskytování školních poradenských služeb jsou kancelář školy. Tento prostor zaručuje nerušené a důstojné jednání s klienty a je vybaven pro poskytování standardních činností.

10.2 Informovanost o službách

Informace o poskytovaných poradenských službách jsou veřejně přístupné na webových stránkách školy. Žáci jsou s Programem poradenských služeb seznamováni v úvodu školního roku na třídnických hodinách výchovným poradcem nebo metodikem prevence. Zákonní zástupci jsou s programem obeznámeni na úvodních třídních schůzkách daného školního roku. Informace pro zaměstnance školy jsou na nástěnce na chodbě. Pedagogové jsou s programem poradenských služeb seznamováni také na pedagogické radě, ostatní zaměstnanci na poradě ostatních pracovníků.

10.3 Časová dostupnost služeb

Mgr. Bc. Jaroslava Tenkrátová

středa 9 – 14 hod (9 – 13 hod určeno pro žáky)

čtvrtek 7 – 8 hod

jiný termín po předchozí dohodě

Mgr. Pavla Seherová

pondělí 9.00 – 14.00 hod (9 – 13 hod určeno pro žáky)

úterý 7.00 – 7.45 hod

jiný termín po předchozí dohodě

10.4 Práce s informacemi a s důvěrnými daty

Veškeré informace a důvěrná data, která se pracovníci dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění.

11. Popis činnosti výchovného a kariérového poradce

1. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:

- ✓ koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka
- ✓ základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků
- ✓ individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem
- ✓ poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem
- ✓ spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování

poradenských služeb přesahujících kompetence školy

✓ poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.

2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.

3. Zprostředkování vstupní a průběžné diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky ve školských poradenských zařízeních.

4. Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

5. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

6. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

7. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:

- ⌚ v otázkách kariérového rozhodování žáků,
- ⌚ s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,
- ⌚ s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- ⌚ s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,
- ⌚ v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.

8. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.

9. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.

10. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.

11. Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.

12. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

13. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

12. Popis činností školního metodika prevence

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
5. Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně- vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence rizikového chování.
8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.
11. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
12. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
13. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poskytovatelé sociálních služeb, zdravotnická zařízení, Policie České republiky, orgány sociálně-právní ochrany dětí, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

14. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.
15. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence
16. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
17. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
18. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.